

LAGAKRAFTBEVIS

Utfärdat av Förvaltningsrätten i Stockholm

Enligt förvaltningsrättens diarium har denna dom/detta beslut fram till denna dag inte överklagats,

Stockholm 2018-03-23

Protokoll fört vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde måndagen den 19 februari 2018

Tid:

kl. 16:00-23:38

Lokal:

Rådssalen

Närvarande:

Se bilaga

§§1-17, §§19-26

Justerat den 26 februari 2018

Anslaget den 27 februari 2018

Eva-Louise Erlandsson Slorach

Margareta Björk

Mats Berglund

Kerstin Tillkvist

Sekreterare

§ 14**Översiktsplan för Stockholms stad**

2017/001867

Beslut

1. Översiktsplan för Stockholms stad antas enligt utlåtandet.
2. Översiktsplan för Stockholms stad – Promenadstaden (Dnr 311-2636/2009) utgår som styrdokument i och med antagandet av Översiktsplan för Stockholms stad.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna, Liberalerna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för egna förslag.

Rickard Wall (-) deltar inte i beslutet.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande nr 2018:28 behandlas. Utlåtandet gäller Översiktsplan för Stockholms stad.

I debatten yttrar sig borgarrådet Valeskog, Sebastian Wiklund, Berthold Gustafsson, Peter Backlund, Malin Ericson, Rickard Wall, Björn Ljung, Anna Rantala Bonnier, Cecilia Obermüller, Martin Westmont, borgarrådet Helldén, Erik Slottner, borgarrådet Larsson, Lars Arell, Christina Linderholm, Ewa Larsson, Stefan Hansson och Margareta Stavling.

Förslag till beslut

Borgarrådet Valeskog (S) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Berthold Gustafsson (M) och Erik Slottner (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Peter Backlund (L) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Liberalernas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Christina Linderholm (C) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Centerpartiets ersättaryttrande i kommunstyrelsen.

Martin Westmont (SD) ansluter sig till Moderaternas förslag till

beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Utlåtande 2018:28 Rotel II (Dnr 2017/001867)

Översiktsplan för Stockholms stad

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Översiktsplan för Stockholms stad antas enligt utlåtandet.
2. Översiktsplan för Stockholms stad – Promenadstaden (Dnr 311-2636/2009) utgår som styrdokument i och med antagandet av Översiktsplan för Stockholms stad.

Föredragande borgarrådet Jan Valeskog anför följande.

Ärendet

Alla kommuner ska enligt plan- och bygglagen ha en översiktsplan som omfattar hela kommunens yta. Enligt plan- och bygglagen ska en översiktsplan ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön.

Översiktsplanen ska ge vägledning för beslut om detaljplanering, planbesked, bygglov och andra tillståndsprövningar. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande. Den juridiskt bindande regleringen av markens användning och av bebyggelsen i kommunen sker genom detaljplanen. I vissa fall kan detta också ske genom områdesbestämmelser.

Översiktsplanen har arbetats fram i bred dialog med stadens övriga aktörer och allmänhet. Även marknadsaktörer har bidragit med sin kunskap, särskilt avseende planens genomförandeperspektiv.

Förslaget till ny översiktsplan för Stockholms stad innehåller fem kapitel: Inledning, Mål för stadsbyggandet, Utbyggnadsstrategi och genomförande, Allmänna intressen samt Lokala utvecklingsmöjligheter.

Inledningen beskriver översiktsplanens funktion och förhållandet till andra styrdokument. Här beskrivs också utgångspunkter och utmaningar för planens

innehåll, såsom globala utmaningar, den starka befolkningstillväxten, hur Stockholms konkurrenskraft ska vidareutvecklas, klimatutmaningen och socioekonomiska skillnader mellan stadsdelar.

I kapitlet ”Mål för stadsbyggandet” beskrivs fyra stadsbyggnads mål: En växande stad, En sammanhängande stad, God offentlig miljö samt En klimatsmart och tålig stad. Stadsbyggnads målen är avsedda att fungera som stöd i planering och stadsbyggande, och styra mot stadens vision.

Kapitlet ”Utbyggnadsstrategi och genomförande” beskriver hur staden ska prioritera sina insatser för att uppfylla stadsbyggnads målen och för att möta bostadsbehoven på kort och lång sikt. Utbyggnadsstrategin har fyra delar:

- Använd den centrala stadens attraktionskraft
- Rikta satsningar till fokusområden och samband
- Möjliggör värdeskapande kompletteringar
- Tillvarata långsiktigt stadsutvecklingspotential

I kapitlet föreslås följande fyra fokusområden: Farsta, Kista-Järva, Hagsätra-Rågsved och Skärholmen, och kopplade till dessa identifieras ett tiotal prioriterade strategiska samband. Syftet är att skapa genomförandekraft i stadsbyggandet genom att peka ut fokusområden i form av hela stadsdelsområden men också i form av stråk och samband som bättre kopplar samman staden. Till dessa platser föreslås att stadens investeringar och planeringsresurser riktas för att få igång ett mer omfattande bostadsbyggande och stadsutveckling än vad som är möjligt med nuvarande marknadsförutsättningar.

Genomförandet av översiktsplanen ska leda till att möjligheter tillvaratas och att nya värden tillskapas i staden. För att möjliggöra detta behöver stadsbyggandet vara långsiktigt hållbart vilket sker genom bland annat samverkan mellan den fysiska planeringen, en aktiv markpolitik och stadens styrsystem.

I kapitlet ”Allmänna intressen” beskrivs viktiga sakfrågor för stadens fortsatta utveckling och förslag till planeringsinriktningar under rubrikerna: Bostadsförsörjning, En socialt sammanhållen stad, Näringsliv och kompetensförsörjning, Kulturmiljö i en växande stad, Arkitektur och gestaltning, Trafik och mobilitet, Grön och vattennära stad, Kulturliv, idrott och rekreation, Klimat, miljö, hälsa och säkerhet samt Teknisk försörjning.

I det avslutande kapitlet ”Lokala utvecklingsmöjligheter” beskrivs utifrån översiktsplanens stadsbyggnads mål vilka utvecklingsmöjligheter som finns i stadens 14 stadsdelsnämndsområden. Beskrivningarna utgår från analyser

gjorda inom stadsbyggnadsnämndens områdesplanering, samt behov och utvecklingsmöjligheter som identifierats av stadsdelsnämnder och andra nämnder, exempelvis i lokala utvecklingsprogram, idrottsplanering och den samordnade grundskoleplaneringen SAMS. I varje stadsdelsområde redovisas även berörda riksintressen vilka beskrivs i översiktsplanens riksintressebilaga. Även områden där stadsmuseet identifierat att det finns särskilt höga kulturhistoriska värden redovisas.

Till ärendet hör också bilagorna:

- Riksintressen enligt miljöbalken
- Konsekvensbeskrivning
- Särskilt utlåtande
- Remissammanställning, del 1 (Statliga myndigheter, regionala myndigheter och förbund, grannkommuner, kommunala nämnder, råd och bolag)
- Remissammanställning, del 2 (Företag, föreningar, grupper och privatpersoner)

Ett särskilt dokument med Riktlinjer för bostadsförsörjning har tagits fram och behandlats i en egen process. Riktlinjer för bostadsförsörjning antogs av kommunfullmäktige i juni 2017 och utgör underlag för översiktsplanens allmänna intresse om bostadsförsörjning.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret anser att förslaget till ny översiktsplan är väl genomarbetat och brett förankrat, både internt i staden, med externa aktörer, och med stockholmarna.

Mina synpunkter

Stockholm är en fantastisk stad. Vi är många som vill leva och bo i Stockholm. År 2040 förväntas vi vara 1,3 miljoner invånare. Att Stockholm växer är ett kvitto på att vi är en attraktiv stad. Men att Stockholm växer betyder också att vi har ett gemensamt ansvar mot alla som bor här och som flyttar hit. Vi har också ett ansvar gentemot kommande generationer. För trots att Stockholm växer, så växer vi inte i alla avseenden ihop som en stad. Istället ökar

segregationen och stockholmare med olika bakgrund möter varandra alltmer sällan i vardagen. Denna utveckling måste vi tillsammans vända på.

Vi är idag mitt inne i en period av stadsutveckling fullt jämförbar med när malmarna bebyggdes vid sekelskiftet, när spårvagnen drogs ut utanför tullarna och när tunnelbanestaden byggdes. Behovet av fler bostäder, arbetsplatser, skolor, förskolor, kulturlokaler, idrottsytor liksom kommersiell och offentlig service är omfattande. Stockholm har ett mål om att växa med 140 000 bostäder till år 2030 och med delmål om 40 000 nya bostäder till år 2020 och 80 000 till år 2025. Denna utbyggnad innebär stora möjligheter att förbättra staden. Offentliga rum kan stärkas, barriärer i stadsmiljöerna överbryggas, tynande centrum väckas till liv och fler delar av staden erbjuda möjligheter för kultur, idrott och arbete.

Från Ståthållare Flemings rutnätsstad under 1600-talet när gamla stan byggdes till 1800-talet då Lindhagen planerade malmarna och efterkrigstidens generalplan för tunnelbanestaden har Stockholm varit de stora greppens stad. Årsring har lagts till årsring och stadsbyggnadsambitionerna har ofta varit höga. Under 1900-talet byggdes internationellt uppmärksammade stadsdelar såsom Årsta och Vällingby. Från millennieskiftet har vi Hammarby sjöstad som fortfarande lockar internationella besök. Idag pågår byggandet av Norra Djurgårdsstaden som ska bli ett nytt föredöme för hållbar stadsutveckling.

Stockholm kommer liksom tidigare fortsätta växa genom stora stadsutvecklingsprojekt. Men vi står också inför en ny utmaning. Idag bygger vi en stad i befintliga områden. Det ställer stora krav på hänsyn och känsla för de kvaliteter och värden som redan finns i Stockholms stadsdelar. Liksom en dialog och förankring.

Den översiktsplan som föreligger kommunfullmäktige tar sin utgångspunkt i den växande staden och de utmaningar vi står inför. Stockholms stads översiktsplan ska skapa en riktning för stadens planeringsarbete så att stadsbyggnandet kan bidra till att skapa en bättre stad för alla. Den sociala hållbarheten är en bärande del. Översiktsplanen visar vidare hur staden ska byggas för en minskad klimatpåverkan, så att vi skapar en bättre stad även för framtida generationer.

Höjda ambitioner för bostadsbyggnandet är en av huvudanledningarna till att översiktsplanen behöver uppdateras. I ÖP99 planerades för en årlig utbyggnadstakt om 2000 bostäder per år. I promenadstaden planerades för en årlig utbyggnadstakt om 3000-4000 bostäder. Ambitionen nu är att uppnå en stabil takt om 7000-8000 nya bostäder per år. Det ställer nya krav på planering och genomförande. Översiktsplanen pekar ut en möjlig bebyggelseutveckling

fram till år 2040 och beskriver hur staden ska utvecklas. Stadsutvecklingen utgår från fyra mål:

- En växande stad
- En sammanhängande stad
- God offentlig miljö
- En klimatsmart och tålig stad

Målen utgår från stadens vision och anger hur visionens mål om en stad för alla ska omsättas i den fysiska miljön. Alla stadsutvecklingsprojekt som initieras ska svara upp mot översiktsplanens mål. Utgångspunkten är att Stockholm ska vara en attraktiv storstad där allas rätt till en god stadsmiljö med fungerande kommersiell service och samhällsservice, inbjudande offentliga rum och parker säkras. Stockholm ska bli en mer sammanhängande stad där man naturligt kan röra sig mellan stadsdelarna. Stadsutvecklingen ska sträva efter en rumslig integration. I alla stadsdelar ska det finnas målpunkter och mötesplatser. Stadsmiljön ska byggas både för att klara framtidens förändrade klimat liksom för att bidra till en minskad klimatpåverkan. Framtidens Stockholm ska vara en transporteffektiv stad där gång-, cykel- och kollektivtrafik är attraktiva färd sätt och prioriteras. Stockholm ska bli en tätare stad med alla de fördelar som följer.

Översiktsplanens mål förverkligas genom utbyggnadsstrategin som vilar på fyra ben:

- Använd den centrala stadens attraktionskraft
- Rikta satsningar till fokusområden och samband
- Möjliggör värdeskapande kompletteringar
- Tillvarata långsiktigt stadsutvecklingspotential

I väsentliga delar är denna översiktsplan en fortsättning på framgångsrik stadsutveckling från tidigare översiktsplaner. Stockholm kommer fortsätta att växa genom att omvandla industrimark till nya stadsdelar. Fler av de stadsutvecklingsprojekt som fanns med i ÖP99 är fortfarande kvar att färdigställa. Utvidgningen av den centrala staden över tullarna, som var en bärande del av promenadstaden, fortsätter. I andra avseenden har tidigare översiktsplaners strategier skärpts och bearbetats. I de analyser av promenadstaden som ligger till grund för denna översiktsplan konstateras att både strategin att koppla samman staden och att utveckla tyngdpunkterna inte uppfyllts i tillräcklig grad. Erfarenheterna från projektet Fokus Skärholmen pekar på vikten av att staden på ett samlat sätt arbetar för att uppnå en

omfattande och kvalitativ stadsutveckling. Hela Stockholm kommer växa, och detta måste ske på ett sätt som förbättrar staden. Utbyggnadsstrategins punkt ”att möjliggöra värdeskapande kompletteringar” riktar in sig på just detta.

I översiktsplanen pekas fyra fokusområden ut; Farsta, Kista-Järva, Hagsätra-Rågsved och Skärholmen. Ett fokusområde innebär att staden samlar resurser och investeringar för att kunna höja ambitionsnivån och öka intresset i områden där detta varit svårt. Genom att ta planeringsinitiativet skapar staden förutsättningar för en samlad stadsutveckling. En viktig fråga för översiktsplanens genomförande är hur styrningen av fokusområdena kan utvecklas.

I takt med att staden växer kommer nya fokusområden och samband att behöva initieras. Översiktsplanens markanvändningskarta och de lokala utvecklingsmöjligheterna pekar ut flera områden som på sikt är tänkbara som fokusområden.

En viktig princip bakom dagens stadsutveckling är att staden ska planeras på ett sådant sätt att framtida stadsutveckling möjliggörs. Till exempel ska vi planera områdena vid Bromma flygplats som möjliggör en framtida bebyggelse av området.

Stockholm ska vara en socialt sammanhållen stad. Den segregation som finns i Stockholm idag måste brytas och skillnaderna i människors livschanser utjämnas. Detta är vår största utmaning. De strategiska sociala sambanden utgör en central del i att skapa en mer sammanhängande stad och minska den rumsliga segregationen. En avgörande jämlikhetsfråga är tillgången till goda offentliga rum och stadsqualiteter som närhet till offentlig och kommersiell service, arbetsplatser, liksom idrott och kultur. Det offentliga rummet ska göras attraktivare och tryggare, särskilt krävs satsningar i ytterstaden. Som ett led i detta arbete pekas tio strategiska samband ut i översiktsplanen för en sammanhängande och socialt hållbar stad, i årets budget anges att fem av dessa ska prioriteras i ett första skede.

Översiktsplanens mål är en integrerad och sammanhängande stadsstruktur med färre barriärer. Från promenadstadens stråk planerar vi nu för en kontinuerlig och sammanhängande stadsstruktur. En betydelsefull prioritering för att uppnå detta är möjligheten att på kort och lång sikt omvandla trafikbarriärer till stadsgator. I budget för 2018 pekas Södertäljevägen och Hanstavägen ut som platser där planeringen för urbana stråk ska påbörjas.

Stockholm är inte bara en stad att bo i utan också att arbeta, studera och besöka. Fler arbetsplatser ska tillföras hela staden och city kommer fortsätta att utvecklas. Särskilt viktigt är att tillföra fler arbetsplatser på den södra sidan av staden, bland annat i Slakthusområdet och kring Globen, Älvsjö och Larsboda.

Stadens verksamhetsområden har en viktig funktion och i översiktsplanen pekas ett antal ut som ska bevaras som verksamhetsområden när staden växer.

När Stockholm växer ska nya parker anläggas och den befintliga grönstrukturen utvecklas. Översiktsplanen pekar ut både viktiga regionala och lokala grönsamband att värna och stärka. Detta utgör ett viktigt underlag för den fortsatta stadsplaneringen liksom i utvecklingen av Stockholms grönstruktur. Hur stadens nämnder och bolagsstyrelser ska vidareutveckla parker och naturområden preciseras i riktlinjerna för ett Grönare Stockholm som beslutades av kommunfullmäktige i februari 2017.

Ett tydligare lokalt perspektiv har tillfogats översiktsplanen genom de lokala utvecklingsmöjligheterna. Utifrån stadsbyggnadskontorets områdesplanering har möjliga utvecklingsmöjligheter identifierats. Lokala grönsamband och kopplingar i behov av förstärkning har identifierats. De lokala utvecklingsmöjligheterna innebär en större demokratisk och lokal förankring då samrådet liksom stadsdelsnämndernas synpunkter bättre har kunnat tas tillvara. Utvecklingsmöjligheterna ska dock ses som en beskrivning av en möjlighet. Förutsättningarna kan förändras utan att översiktsplanen ska behöva betraktas som inaktuell. Genom de lokala utvecklingsmöjligheterna identifieras också behovet av idrotts-, skol- och kulturlokaler tidigt. Frågan om utvecklingen i och av stadens villaområden är behandlad i de lokala utvecklingsmöjligheterna men här krävs ytterligare studier och strategier. Stadsbyggnadsnämnden tillsammans med exploateringsnämnden uppdras också i budgeten för år 2018 att utveckla strategier för detta.

Stockholm ska utvecklas med en kvalitativ arkitektur där upplevelsevärden, funktion och teknik går hand i hand mot ett hållbart och mänskligt samhälle. Staden ska utvecklas med respekt för stadens kulturmiljö och stadens befintliga värden. Nya tillägg ska ta avstamp i den befintliga miljön och tillföra kvaliteter till denna. Ny bebyggelse i Stockholm ska ha en arkitektonisk idé. Den årsring vi lämnar efter oss ska vi kunna vara stolta över. Ett viktigt kunskapsunderlag i stadsutvecklingen är byggnadsordningen, i budget för år 2018 uppdras stadsbyggnadsnämnden att uppdatera denna för att anpassa den till dagens behov och utveckling.

Översiktsplanens genomförande kräver en medveten styrning och samverkan där prioriteringar och investeringar verkar för att stärka en positiv stadsutveckling. En medveten investeringspolitik med fokus på värdeskapande investeringar kan ha en stor verkan i att öka den sociala hållbarheten. Genomförande kräver också god samverkan med externa aktörer inom näringsliv, staten, andra kommuner, landstinget och civilsamhället. Inte minst krävs ett välfungerande och nära samarbete med de marknadsaktörer som

bygger i staden. Översiktsplanens tydliga prioriteringar liksom de lokala utvecklingsmöjligheterna ökar möjligheten för marknadens aktörer att delta i arbetet med att bygga ett hållbart Stockholm.

Översiktsplanens genomförande ställer också höga krav på demokratisk förankring. Stadens dialog med medborgarna blir avgörande för att skapa förankring och acceptans för stadsutvecklingen. Jämställdhets- och barnperspektiv ska genomsyra stadens planering och nödvändiga underlag ska tas fram i alla projekt.

Genomförandet ställer stora tekniska krav då ett högt bostadsbyggande också innebär bland annat ökade transporter. Att säkra utrymmesplanering för dessa funktioner kommer fortsatt vara viktigt. I budget pekas behovet av en ökad förutsägbarhet och samordning av stadens investeringsplanering ut som viktig. Bland annat handlar det om ökad hänsyn till behov av ytor för teknisk infrastruktur som exempelvis återvinningscentraler, krossanläggningar, masshanteringsytor och snöupplag, på kort och lång sikt.

I den växande staden är planeringen för en fungerande samhällsservice helt central. Inte minst tillgången på skol- och förskolelokaler. Genom Samordnad grundskoleplanering i Stockholm (SAMS) har staden äntligen fått kontroll på skolplaneringen och investerar nu ikapp behoven. Att skapa utrymme och förutsättningar för skolan är avgörande framtidsfrågor i planeringen. Placeringen av nya skolor kan ha en integrerande funktion, något som är viktigt att ta hänsyn till.

I den goda staden är lokaler för kultur-, idrotts- och föreningsliv avgörande komponenter. Dessa sektors behov ska alltid finnas med som ett viktigt perspektiv i stadsutvecklingen. Befintliga lokaler och anläggningar för kultur och idrottsutövande ska värnas och nya tillkomma i en växande stad.

Det Stockholm vi lämnar efter oss till framtida stockholmare ska vara bättre än den stad vi ärvde. Denna översiktsplan skapar goda förutsättningar för att förverkliga detta och nå visionen om ett Stockholm för alla.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Översiktsplan för Stockholm
3. Riksintressen enligt miljöbalken
4. Konsekvensbeskrivning
5. Särskilt utlåtande
6. Remissammanställning, del 1 (Statliga myndigheter, regionala myndigheter och förbund, grannkommuner, kommunala nämnder, råd och bolag)

7. Remissammanställning, del 2 (Företag, föreningar, grupper och privatpersoner)

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden Anna König Jerlmyr och Cecilia Brinck (båda M) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Delvis bifalla föredragande borgarråds förslag till beslut
2. Formuleringarna kring en östlig förbindelse och dess nödvändighet för en växande Stockholmsregion ska förstärkas
3. Översiktsplan för Stockholms stad – Promenadstaden (Dnr 311-2636/2009) utgår som styrdokument i och med antagandet av Översiktsplan för Stockholms stad
4. Översiktsplan för Stockholm antas med komplettering av punkten 2 ovan samt i enlighet med vad som anförs nedan:

Stockholm växer snabbare än någonsin och en fortsatt hög byggtakt är nödvändigt för att människor ska kunna bosätta sig i Stockholm och för en bättre tillväxt. För att vi ska kunna fortsätta att utveckla staden krävs alltså kraftfulla mål för bostadsbyggandet, och att vi bygger med blandade upplåtelseformer så att människor ges ökade möjligheter att välja var och hur de vill bo.

När Alliansen presenterade Promenadstaden år 2010 introducerade den en tydlig vision om att utveckla och bygga vidare på de kvaliteter som den täta, trygga och miljövänliga staden ger. De beslut och de byggnader vi bygger idag ska gälla under väldigt många år. Då är det viktigt att vi gör rätt från början, och vi ser att den täta staden har många fördelar. Dels blir staden mer levande om den byggs för korta avstånd med levande bottenvåningar, dels blir den mer klimatsmart. Den täta staden kräver helt enkelt mindre energiåtgång och färre resor.

När Stockholm växer är det viktigt att bygga klokt. Många människor som söker sig till Stockholm föredrar att bo i stadsmiljö, gärna i stenstadens kvartersmiljö. Genom en ökad täthet på lämpliga platser kan också mer av stadens grönska sparas. Framtidens stad måste därför utmana de normer och bestämmelser som tagits fram för att bygga en gles stad. Fortfarande är det lättare att med dagens lagstiftning bygga en 1960-talsstad än en stad som motsvarar våra behov. De gamla idéerna finns kvar som frusen ideologi trots att få står för den öppet. Att bygga en modern och hållbar stad som också värnar grönska och kulturvärden ska vara vägledande för den framtida utvecklingen.

Vi måste bryta med den ohållbara stadsplaneringen från mitten av förra seklet, och som bidragit till dagens segregerade samhälle. I en modern stadsmiljö är boendet sammanlänkat med jobb eller studier, näringsliv och nöjen. Det är olika funktioner i

människors liv, men lika viktiga delar i den infrastruktur som ligger till grund för en välfungerande stad.

Skiljelinjen går mellan en planeringssyn som önskar lägga människornas liv till rätta genom totalplanering och offentligt ägande och en syn som ser stadsplaneringen som enkla gemensamma regler i marknadsekonomin. Utgångspunkten måste vara att gator och torg ägs av staden medan byggnader i huvudsak ägs privat. Här har staden med sitt stora markinnehav en viktig roll i markanvisningsskedet och i planprocessen. Mindre fastigheter ger både fler aktörer, också privatpersoner, med spridd ägarbild, ett varierat intryck och en diversifierad arkitektur. Ett gott exempel på denna typ av planering är det pågående projektet i kvarteret Persikan på östra Södermalm. Den blandning av funktioner som kännetecknar den moderna och hållbara staden bidrar också till en levande, trygg och integrerad miljö med tätare stadsrum och kvalitet i parker och torg. Stadens gaturum ska ge förutsättningar för det myllrande stadsliv som förknippas med en storstad som Stockholm. I såväl inner- som ytterstaden ska bottenvåningarna kunna innehålla butiker, kaféer, restauranger, kulturverksamheter och andra serviceinrättningar med kontor och bostäder på de övre våningarna.

Samtidigt får vi inte upprepa misstagen från miljonprogrammet. Arkitekturen behöver bli mer varierad för att undvika monotona och sterila miljöer, och vi måste slå vakt om Stockholms byggnadstradition där äldre värdefull bebyggelse kompletterats med högkvalitativ spännande ny bebyggelse från varje tidsepok. Den klassiska arkitekturen kan med fördel tjäna som föredöme med variation i färg, gestaltning och form. Med balkong mot gata som huvudregel bidrar vi också till att skapa mer trivsamma boendemiljöer och ett tryggare gaturum. Arkitektoniska kvaliteter måste säkerställas tidigt i processen och medborgare bör i högre utsträckning få säga sitt vad det gäller gestaltungsfrågor. Därmed kan staden utvecklas beaktande av de kulturhistoriska värdena och behovet av förnyelse. Gammal industrimark i centrala lägen kan omvandlas till attraktiva stadsdelar som binder samman staden.

En annan konfliktlinje gäller de fysiska gränserna mellan det som är gemensamt och det som är enskilt. Ju tydligare gränser, desto bättre fungerar stadslivet. Exempelvis ger slutna kvarter tydliga gaturum och välanvända gårdar. Öppna bebyggelsemönster där det är otydligt var gränsen går mellan privat och offentligt ger ofta resultatet att ingen använder gårdarna; de uppfattas för privata av allmänheten och för allmänna av de närboende.

Stockholmsregionen har utrymme både för stadsbebyggelse och mer småskaliga områden. Gemensamt är att de miljöer som skapas ska vara attraktiva, genomtänkta och välkomna samspel mellan människor. Det behöver inte byggas stad överallt, men i de kommuner och områden där det görs ska det byggas en god stadsmiljö. Hela Stockholms län är också en sammanlänkad region för arbets- och bostadsmarknaden. Därför är det också viktigt hur infrastrukturen mellan de olika bostäder som byggs och de arbetsplatser som finns i regionen ser ut.

Vi vill att stadens bortglömda rum utvecklas med nya och tillgängliga rekreationsytor som blir till gagn för såväl stockholmarna som stadens publika gestaltning, värden som är omistliga. Mer resurser kan komma att behöva läggas på att

utveckla befintliga, och skapa nya, gröna värden när Stockholm växer. I detta avseende bör även fler möjligheter till överdäckningar av vägar ses över. Båda dessa gröna och urbana åtgärder skulle rimligen få mycket önskvärda effekter på möjligheten att välja bort bilen när alternativa förbindelser bättre knyter samman de växande stadsdelarna med varandra.

Att knyta samman stadsdelar med varandra måste vara ett av de viktigaste målen med stadsutvecklingen och bostadsbyggandet. Barriärer mellan stadsdelar kan bestå av både vägar, järnvägar och grönområden. Vad som kan se grönt och trivsamt ut på en karta kan i verkligheten skapa barriärer och otrygghet. Att bygga i vissa delar av ett grönområde kan i vissa fall göra att stadsdelar binds samman och att människor till fots eller cykel kan röra sig emellan utan att känna otrygghet. Detta kan i sin tur leda till att flöden skapas som gynnar social hållbarhet och ökar integrationen. Gaturummet ska ge utrymme för flanerande stockholmare. Kollektivtrafik, cykel och gång ska prioriteras både av miljö- och framkomlighetskäl. I en tät stad med en livfull stadsmiljö anpassad för människorna som vistas där är det av största vikt att bilarna samsas med övriga trafikslag. Vi har respekt för att många är beroende av bil och att trafik kan bidra till stadens liv och puls, men det ska alltid finnas attraktiva alternativ. Vi måste se till att en östlig förbindelse snarast kommer på plats, så att Stockholm får den nödvändiga ringleden. Det skulle också möjliggöra en tunnelförläggning av den del av Centralbron som hanterar biltrafiken, så att vi kan öppna upp Riddarholmskanalen och skapa ett attraktivt city med människorna i fokus.

Ett livskraftigt kultur- och nöjesliv är en viktig del i att skapa den dynamik som behövs för att nya stadsdelar ska etablera sig och växa ihop med andra delar av staden. Promenadstadens täta form ger ett gatuliv som skapar förutsättningar för nya kulturverksamheter att etablera sig och kunna växa. I en stad som byggs för större närhet är också förutsättningarna för en attraktiv kollektivtrafik gynnsamma.

Mångfalden är en del av storstaden, därför bör stadens alla delar präglas av en egen identitet och särprägel. Således måste det finnas en god blandning av olika upplåtelseformer och en variation inom bebyggelsen. Stadsplaneringen bör bidra till en bättre integration och en större trygghet i staden genom att länka samman olika stadsdelar, samtidigt som grönområden ska utvecklas så att fler stockholmare kan njuta av dem och nya parker ska skapas.

Vi ser att styrkan i Stockholms arbetsmarknad är bredden och mångfalden: små, medelstora och stora företag, forskare, entreprenörer, kreatörer och ingenjörer. Det ska vara enkelt att byta mellan olika arbeten och mellan arbete, utbildning och företagande. Stockholm behöver fler arbetsplatser. Nya jobb och företag behöver växa fram i hela staden. När vi planerar för ett växande Stockholm är det i högsta grad väsentligt att samtidigt skapa fler arbetsplatser. Detta är särskilt prioriterat där det idag råder ett underskott av arbetsplatser, i synnerhet i Söderort. Sett till staden som helhet måste det i den fysiska planeringen även ingå att värna företagsområden, och i det fall något av dessa behöver tas i anspråk bör nya platser pekats ut i dialog med berörda företag. Ur ett företagsperspektiv är inte minst hyresrätten som initial boendeform en viktig fråga för många. Bland annat vittnar start-ups och andra växande företag som

vill etablera sig i Stockholmsregionen om hur bostadsbristen gör det svårt för dem att expandera. Det som primärt efterfrågas är små hyresrätter för nyanställda som efter några år i företaget sedan avser köpa ett boende. Även kollektivboenden är något som efterfrågas. Större bostadsutvecklingsprojekt bör även innefatta en andel ägarlägenheter, för att erbjuda företag och deras anställda fler alternativ. En annan väsentlig del i detta handlar om tillgången till lokaler med rimliga hyresnivåer så att små och nya företag ges rätt förutsättningar att anställa och växa.

För att klara den utvecklingen behöver Stockholm planeras för framtiden och lära av de misstag som begåtts tidigare. Vi bejakar och eftersträvar en utveckling av Stockholm med nya funktionsblandade stadsdelar där bostäder, verksamheter och olika trafikslag samsas. För att skapa så högkvalitativa stadsdelar som möjligt är det viktigt med en stadsmässig bebyggelse och att våga pröva den täta kvarterstaden även utanför innerstadens krans. Stockholm har inte råd med en gles bebyggelse i kollektivtrafiknära lägen eftersom behovet av bostäder är akut.

Stockholm är känt för sina gröna och blå värden. I stadsplaneringen ska det vara självklart att verka för ekologiska värden, att bygga klimatsmart och till en rimlig slutkostnad för de boende. Ett större invånarantal ökar trycket på stadens parker, grönområden och vattenspeglar. Därför är det viktigt att peka ut strategiskt viktiga naturområden och att hantera bebyggelse vid och på vatten varsamt. Stadens parker ska utvecklas med nya metoder för planering av grönområden. Nya parker och träd ska anläggas som en naturlig del av stadsutvecklingsområden. Befintliga parkers stora värde tillsammans med andra rekreationsytor ska bevaras.

Grönkan och vattnet ska utnyttjas för att förbättra stadsklimatet och mildra konsekvenserna

av klimattförändringar. Särskilt i tätbebyggda stadsdelar är det viktigt att minska andelen hårdgjorda ytor och öka mängden grönska med fler träd, pocket-parker, planteringar och gröna tak. Genom att använda stadens taklandskap på ett bättre och mer effektivt sätt än vi många gånger gör idag får vi åtminstone mervärden på tre olika sätt. Taklandskapen och kvarterens gestaltning blir mer intressanta och dynamiska, vi får sammantaget mer plats för socialt umgänge och för barnen att leka på samtidigt som vi får plats för mer grönska i staden, och vi får ökade möjligheter till närproducerade råvaror. Detta förhållningssätt är framförallt eftersträvansvärt i de tätastadsmiljöerna såsom city.

Vi tar fasta på att stockholmarna värdesätter kombinationen av en tät levande stad och grönområden av hög kvalitet. City lider än idag av de storskaliga trafiklösningarna som genomfördes i modernismens namn under mitten av förra seklet. Dåtidens omfattande rivningar och betongkultur med brutala trafikleder mitt i city har skapat sår i staden. Betong och motorväg dominerar istället för Stockholms vattenlinje som skulle kunna framträda. Därför föreslår vi att den del av Centralbron som hanterar biltrafiken läggs ned i en tunnel, vilket skulle skapa ytor för nya bostäder längs Klara Strand frigörs och att Riddarholmskanalen åter kan öppnas upp.

Fler bostäder är en förutsättning för en fortsatt stark utveckling av Stockholm. Ett fortsatt högt bostadsbyggande måste vara en av stadens främsta prioriterade uppgifter.

Stockholm kommer i framtiden behöva växa också vertikalt snarare än horisontellt på grund av stigande efterfrågan på kontorslokaler från nya och expanderande företag, framförallt start-ups och kreativa näringar, och ännu större tryck på bostäder som drivs av befolkningstillväxt och ökade fastighetsvärden. Höga byggnader bör därför uppmuntras av staden i ”möjlighetsområden”, särskilt om de är arkitektoniskt tilltalande. Exempel på sådana fördelaktiga områden är Loudden och Kista. Men för att vi ska klara av detta krävs att vi är fler som hjälps i planprocessen. De stora byggherrarna har egen kompetens och personal när det handlar om att arbeta med detaljplaner. Genom att tillåta byggherrar att själva ta fram detaljplaner, utifrån stadens översiktsplan och vision, skulle betydligt fler bostäder kunna planläggas snabbare. Dessa detaljplaner bör sedan i möjligaste mån delas på olika byggherrar, något vi vet att de större aktörerna också vill göra. En annan fördel med detta är att det ger stadens handläggare möjlighet att lägga mer fokus på områdesplaneringen, snarare än på enskilda detaljplaner.

Stockholm lider inte brist på mark att bygga på, däremot behöver mer av marken planläggas snabbare än idag för att möta det stora behov av bostäder och nödvändiga samhällsfunktioner som finns. Det är politikens och förvaltningarnas uppgift att dra upp riktlinjerna för den övergripande strukturen i staden - det vill säga vilka volymer som ska tillåtas i respektive del av staden samt hur gatunätet och samhällsservice ska se ut. Stadsdelar ska fortsätta att kompletteras och förtätas med mindre bostadsprojekt, men av ännu större vikt är att utvidga områdesplaneringen. Denna ska utgå ifrån principerna i Promenadstaden och möjligheterna för stadens olika stadsdelar som beskrivs i rapporten Bostadspotential i Stockholm. Planeringen kan därför med fördel utgå ifrån stadsbyggnadsnämndens befintliga organisation med planenheter uppdelade utifrån just stadsdelarna.

I grund och botten menar vi dock att Plan- och bygglagen fungerar relativt bra, men under relativt lång tid har vi tenderat att ge markanvisningar till byggherrar med utgångspunkt i vad de vill ha, istället för att planlägga mark utifrån stadens behov. Resultatet blir att översiktsplanens roll förminskas och processerna blir längre då fler detaljplaner överklagas. Istället bör Stockholm planläggas i större omfattning än idag, utifrån översiktsplaner och regionala utvecklingsplaner. Markanvisningar bör även i större utsträckning ske i ett senare skede, om möjligt helst efter att detaljplanen vunnit laga kraft. Detta förfarande skulle medföra en ökad ekonomisk trygghet och robusthet i planprocessen för såväl byggbolagen som staden. Samtidigt är det ett rimligt antagande att mark med lagakraftvunnen detaljplan får ett högre marknadsvärde än motsvarande mark som har en mångårig och kostsam planprocess framför sig.

Reservation anfördes av borgarrådet Lotta Edholm (L) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Delvis bifalla föredragande borgarråds förslag till beslut.
2. Därutöver anfördes följande.

Förslaget till en ny Översiktsplan (ÖP) för Stockholm är i huvudsak väl utformat. Mycket av det som nämns i förslaget är frågor som Liberalerna och Alliansen länge drivit. Med det sagt har vi ett antal synpunkter som vi anser att en ny Översiktsplan tydligare borde förhålla sig till.

Liberalerna är ett parti som tar ansvar för ett kraftfullt byggande i Stockholm, och det råder inga tvivel om att vi måste bygga mycket under en lång tid framöver, men om man vill bygga mycket måste man också bygga bra. Risken med att bygga väldigt många bostäder på en gång är nämligen att viktiga projekt slutar på ett stadsbyggnadsmässigt dåligt sätt. Ett exempel på detta är miljonprogrammets byggboom.

Liberalerna anser därför att det är viktigt att Stockholms fortsatta planering sker utefter en områdesplanering. Goda lokala områdesplaner, som noga analyserat det aktuella områdets landskapsmässiga och kulturhistoriska förutsättningar och som på ett strukturerat och inkluderande sätt tagit till sig lokalbefolkningens kunskap om att leva i området, ger rätt förutsättningar för en stadsutveckling som håller i minst hundra år. Områdesplaner är ett annat sätt att planera nybyggnation än de förtätningar som ofta skett utan en genomtänkt strategi i många av våra ytterstadsdelar. De utgör en god grund för att göra större, mindre detaljerade detaljplaner. Den största fördelen med områdesplanerna är att de ger goda förutsättningar för att planera in all samhällelig infrastruktur så som skolor, förskolor, äldreboende och idrottsytor i takt med att staden växer. Detta förutsätter att stadens nämnder och förvaltningar samarbetar på ett genomgripande sätt. Översiktsplanen behöver bli tydligare i vad som är prioriterat i de olika områdena. Till exempel genom att ange hur Arkitektur Stockholm och Stockholms byggnadsordning ska nyttjas i dessa områden. Ett konkret exempel på när ÖP behöver ge vägledning för stadsutvecklingen är i fallet av trädgårdsstädernas av/utveckling -som pågår utan någon genomtänkt strategi.

En attraktiv, spännande och levande stadsmiljö handlar inte om enskilda byggnader, utan om samspelet mellan alla de byggnaderna som tillsammans utgör staden. Stockholm ska växa genom att vi bygger vidare på det som fungerar – det som skapar en tät, levande, grön och attraktiv stad. Innerstadens täta kvartersstruktur ska kompletteras, bland annat med fler bostäder i cityområdet, och tillåtas att växa utanför tullarna. Ytterstaden områden behöver bli tätare och mer funktionsblandade för att därmed förbättra underlaget för kaféer, restauranger, andra kommersiella lokaler, samhällsservice samt utbyggd kollektivtrafik. Genom att bygga nytt med kvarterstrukturer i största möjliga mån, och med en genomtänkt planering kan ytterstaden förtätas på ett sätt som skapar många nya bostäder och arbetsplatser, samtidigt som ytterstadsområdenas karaktär och gröna värden beaktas.

I dag pendlar många från söderort och västerort till Norrort eller city där arbetsplatserna finns. En hållbar stadsutveckling innebär att fler attraktiva arbetsplatser, exempelvis i form av nya kontorsfastigheter, också måste skapas i de områden där sådana saknas samtidigt som det byggs fler bostäder. Ett sådant område skulle kunna vara Gullmarsplan-Globen där utrymme finns för både fler bostäder och

arbetsplatser. Stockholms stad måste också fortsätta med att flytta ut förvaltningar och bolag till ytterstaden. En levande och välfungerande stad förutsätter att alla stadsdelar har en bra blandning av bostäder och arbetsplatser. Genom att flytta ut stadens verksamheter minskar lokalkostnaderna och underlaget för service och verksamheter ökar i ytterstadens stadsdelar. Det blir också möjligt att omvandla tomställda kontorslokaler i innerstaden från de olika förvaltningarna till bostäder.

Stadens bostadsbyggande måste också planeras för att möta alla stockholmars olika behov. Stadens utveckling ska därför vägledas av målsättningen om en god blandning av upplåtelseformer i hela staden. Det betyder att staden i områden som domineras av bostadsrätter ska verka för att det byggs fler hyresrätter, och vice versa verka för att det i områden som domineras av hyresrätter byggs fler bostadsrätter. Vi ser en oroande utveckling till mer miljonprogramliknande strukturer, till exempel när Stockholmshus placeras i stora områden, som i Tensta, Östberga, Farsta/Larsboda och Solberga.

Att bygga en tätare stad borgar även för en hållbar stad. Genom att ha sina funktioner samlade kan staden göra ett rikt och varierat utbud tillgängligt för alla. Här finns bra underlag för kollektivtrafik, goda förutsättningar för hög energieffektivitet och dessutom tar man delvis redan använd mark i anspråk när man bygger nytt. När Stockholm växer kommer dock vissa grönområden behöva tas i anspråk för nya bostäder, arbetsplatser, service och infrastruktur. De gröna kilarna är viktiga för naturliv och stadens biologiska mångfald och måste tas i åtanke av översiktsplanen. Samtidigt får de inte hindra ansvarsfull och väl genomtänkt exploatering för nya bostäder nära grönområden. Dagens gröna struktur kommer att förändras, inte minst i ytterstaden. Det ställer höga krav på en genomtänkt planering och att man tar vara på möjligheter att utveckla och förbättra parker och naturområden, så att de kan möta framtidens behov. Stadens naturreservat ska respekteras.

Stadsutvecklingen och planeringen av kollektivtrafik måste vidare samverka i högre grad. När nya stadsutvecklingsområden byggs är det av stor vikt att staden tidigt involverar landstingets trafiknämnd, så att ny kollektivtrafik redan kan finnas på plats när människor flyttar in. Och när vi bygger i redan befintliga bostads- och arbetsområden är det av stor vikt att bebyggelsen, i högsta möjliga mån, lokaliseras till lägen med bra kollektivtrafik. Samarbetet mellan staden och landstinget bör därför både stärkas och utvecklas på detta område.

En tät stad förbättrar även förutsättningarna för den levande staden. En funktionsblandad bebyggelse med bostäder, arbetsplatser, handel och kultur ger en attraktiv stadsmiljö och befolkningstätheten ser till att verksamheterna går runt. Vad det gäller stadsmiljön måste ambitionen vara att skapa attraktiva och varierande boendemiljöer i hela staden, med närhet till torg, parker, levande gatustråk och samhällsservice.

Stockholm behöver också utvecklas till en mer sammankopplad stad. Idag isoleras framförallt ytterstadsområdena effektivt från varandra av breda trafikleder eller otillgängliga naturområden. Det måste bli enklare att röra sig mellan olika stadsdelar, vi måste därför förbättra framförallt gångstråk, cykelvägar och

kollektivtrafikförbindelser mellan stadsdelarna. Fler stadsdelar bör även byggas ihop i syfte att öka tillgängligheten, tryggheten, den sociala integrationen, det naturliga flödet och det ekonomiska utbytet mellan områdena. Exempel på stadsdelar som skulle passa bra för att byggas ihop är Rinkeby och Tensta. När områden växer samman erbjuds även möjligheterna till att skapa nya attraktiva stadsmiljöer och offentliga rum.

Med miljonprogramområdenas sovande struktur och brist på stadsgator följer en känsla av otrygghet när det blir mörkt. En belysningsstrategi måste finnas för att göra miljonprogramområdena mer säkra. Att bygga en tätare stad innebär också att Stockholm blir tryggare. Det är vidare viktigt med ett tydligt jämställdhetsperspektiv i stadens trygghetsarbete, inte minst när det gäller utomhusmiljön. Varken kvinnor eller män ska känna otrygghet eller rädsla för att utsättas för brott. Detta måste beaktas vid utformningen av våra gemensamma miljöer.

Staden behöver också bli bättre på att se till att även sådan infrastruktur som inte utgörs av gator, spår, bostäder, arbetsplatser och kommersiella lokaler byggs ut för att klara av framtida behov. Det rör sig exempelvis om ytor för spontanidrott, idrottshallar, bibliotek, förskolor, skolor, äldre- och LSS-boenden, samt parker. Vi kan inte enbart bygga bostäder, vi måste bygga stad. I dag fungerar inte planeringen av dessa funktioner, översiktsplanen måste därför bli mera konkret i dessa avseenden.

Stockholm är en av världens vackraste städer. Här finns unika värden i den genom århundraden framväxta stadsmiljön och samspelet mellan vattnet och stadens höjder är en oumbärlig del i det som gör Stockholm vacker och trivsamt. Även kommande generationer förtjänar att kunna njuta av stenstadens siluett med de dominerande kyrktornen och några få högre byggnader. Stockholms vatten och grönska hör till de mest älskade värdena hos dem som bor i staden. Det ska vi vara rädda om. Kulturmiljöerna har en stark ställning i många stockholmares medvetande och bidrar starkt till stadens attraktivitet.

Stockholm har många vackra, välplanerade och uppskattade villa- och radhusområden. Dessa områden utgör en mycket viktig del av stadens attraktivitet. Både som gröna, lummiga lungor och som boende med andra värden än i stenstaden. Varje komplettering med ny bebyggelse och förtätning i trädgårdsstaden måste därför noga bedömas utifrån en rad olika faktorer, inte minst hur de arkitektoniska värdena i omgivande bebyggelse påverkas och hur det nya huset påverkar områdets karaktär.

Byggindustriernas klimatpåverkan är något som ofta underskattas. Vi vill att stadens stadsplanering i allt högre grad tar byggnaders klimatpåverkan både under byggnation och livstid i beaktande. Att bygga med massivträ som material har visat sig bidra till ca 40 procent mindre klimatpåverkan och bidrar i sin produktion till att absorbera koldioxid. Vi vill att staden planerar för fler hus byggda med trä.

Vattnet och de naturliga höjdskillnaderna utgör en stor del av stadens själ. Utblickarna över de historiska delarna av staden får inte byggas för. Med god arkitektonisk utformning vill vi bygga högt där det passar och fungerar, men vi måste samtidigt inse att det varken är effektivt, lämpligt eller önskvärt överallt. Vi anser därför att Stockholms byggnadsordning och Arkitektur Stockholm ska få en högre status i kommande Översiktsplan än i förslaget.

Att bygga stad är i högsta grad en kvalitetsfråga. Förutom att utveckla staden och investera i framtiden kan nyproduktionen användas som verktyg för att korrigera tidigare misstag. Används den på fel sätt skapar vi istället nya. En genomtänkt stadsutvecklingsstrategi möter därför det ständigt ökande behovet av bostäder, arbetsplatser och infrastruktur samtidigt som den alltid har för ögonen behovet av att vi bygger en långsiktigt hållbar, levande, attraktiv och trivsamt stad. Risken är annars att vi bygger miljöer som i framtiden kan visa sig vara både oattraktiva, ineffektiva, otrygga och oekonomiska. Det gynnar ingen, allra minst stockholmarna. Detta måste även Översiktsplanen ta fasta på.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Översiktsplan för Stockholms stad antas
2. Översiktsplan för Stockholms stad – Promenadstaden (Dnr 311-2636/2009) utgår som styrdokument i och med antagandet av Översiktsplan för Stockholms stad

Stockholm den 7 februari 2018

På kommunstyrelsens vägnar:
KARIN WANNGÅRD

Jan Valeskog

Ulrika Gunnarsson

Reservation anfördes av Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson, Cecilia Brinck, Dennis Wedin och Johanna Sjö (alla M) med hänvisning till Moderaternas reservation i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av Lotta Edholm (L) med hänvisning Liberalernas reservation i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Karin Ernlund (C) enligt följande.

Hade vi haft yrkanderätt hade vi yrkat på att delvis bifalla borgarrådets förslag till beslut och därutöver anført:

Ett växande Stockholm ställer krav på att vi bygger staden på ett hållbart sätt. Byggnader, transporter och systemlösningar ska utformas så att de minskar klimatbelastningen. Arbetet med miljöstadsdelar och hårda krav på energieffektivitet i nybyggnation ska ingå som centrala delar när staden utvecklas. Genom att förtäta

befintliga stadsdelar på redan hårdgjorda ytor, bygga högt och dra nytta av existerande infrastruktur kan vi spara grönytor. Översiktsplanen saknar innehåll om hur höga hus och tät bebyggelse effektivt kan spara grönområden och möjliggöra för nya grönområden att anläggas. De beslut och de byggnader vi bygger idag ska gälla under väldigt många år. Då är det viktigt att vi gör rätt från början, och vi ser att den täta staden har många fördelar. Dels blir staden mer levande om den byggs för korta avstånd med levande bottenvåningar, dels blir den mer klimatsmart. Den täta staden kräver helt enkelt mindre energiåtgång och färre resor.

En minskad personbilstrafik kommer att krävas för en transporteffektiv samhällsutveckling. Vi har respekt för att många är beroende av bil och att trafik kan bidra till stadens liv och puls, men det ska alltid finnas attraktiva alternativ. Åtgärder som kraftigt kan bidra till minskningar av biltrafiken är hållbar stadsplanering genom förtätning, ökad funktionsblandad bebyggelse och förbättrad gång-, cykel-, och kollektivtrafik. Detta kommer att ställa hårda krav på att staden och regionen vågar utföra samhällsplanering och system med inriktning att gynna gång-, cykel- och kollektivtrafik framför biltrafik.

Förslaget till en ny översiktsplan för Stockholm har en bra inriktning. Mycket av det som omnämns är frågor som Centerpartiet länge drivit. Inte minst i delarna som pekar ut vikten att bygga staden inifrån och ut med fokus på tät, varierad bebyggelse i kollektivtrafiknära lägen - stadsbyggnadsprinciper vi står bakom. Vi skulle dock önska en ännu tydligare inriktning vad gäller att hålla hög exploateringsgrad i kollektivtrafiknära lägen.

För att vi ska kunna fortsätta att utveckla staden krävs kraftfulla mål för bostadsbyggandet, och att vi bygger med blandade upplåtelseformer så att människor ges ökade möjligheter att välja var och hur de vill bo. Även om dagens byggtakt är förhållandevis hög blir nya bostäder dyra bostäder. Samtidigt som vi ser ett rekordstort utbud av nybyggda bostäder riskerar stora grupper, inte minst nyanlända, att få mycket svårt att skaffa bostad när kommunala anvisningsbostäder löper ut. Huvudproblemet är att den traditionella svenska modellen, med generella bostadslösningar, inte fungerar för kapitalsvaga hushåll. Därtill har den rödgröna regeringens återinförande av subventioner till bostadsbyggande liten eller ingen påverkan på bostadsförsörjningen, i synnerhet inte i Stockholm. Detta är viktiga aspekter för hur väl en översiktsplanering kan fungera i praktiken och behöver utvecklas i framtida planering. Ur ett företagsperspektiv är inte minst hyresrätten som initial boendeform en viktig fråga för många. Bland annat vittnar start-ups och andra växande företag som vill etablera sig i Stockholmsregionen om hur bostadsbristen gör det svårt för dem att expandera. Det som primärt efterfrågas är små hyresrätter för nyanställda som efter några år i företaget sedan avser köpa ett boende. Även kollektivboenden är något som efterfrågas. Större bostadsutvecklingsprojekt bör även innefatta en andel ägarlägenheter, för att erbjuda företag och deras anställda fler alternativ. En annan väsentlig del i detta handlar om tillgången till lokaler med rimliga hyresnivåer så att små och nya företag ges rätt förutsättningar att anställa och växa. I detta avseende behöver översiktsplanen förtydliga och stärka skrivningar om stadens renodlade företagsområden samt behovet av kommunalteknisk verksamhet.

Glädjande är att översiktsplanen driver på för fler omvandlingar av trafikleder till stadsgator och stadsboulevarder. Vi anser att en utredning kring planering och

exploatering av lämpliga trafikleder bör ske snarast inklusive fler överdäckningar av trafikleder. Detta som ett sätt att bygga ihop staden. Därutöver vill vi att stadens bortglömda rum ska kunna utvecklas med nya och tillgängliga rekreationsytor som blir till gagn för såväl stockholmarna som stadens publika gestaltning. Åtgärder som också kan få önskvärda effekter på möjligheten att välja bort bilen när alternativa förbindelser bättre knyter samman stadsdelarna med varandra.

Framtidens stad måste kunna utmana de normer och bestämmelser som tagits fram för att bygga en gles stad. Fortfarande är det lättare att med dagens lagstiftning bygga en 1960-talsstad än en stad som motsvarar våra behov. Vi måste bryta med den ohållbara stadsplaneringen från mitten av förra seklet, och som bidragit till dagens segregerade samhälle. I en modern stadsmiljö är boendet sammanlänkat med jobb eller studier, näringsliv och nöjen. Det är olika funktioner i människors liv, men lika viktiga delar i den infrastruktur som ligger till grund för en välfungerande stad.

Stadens grönområden och parker ska kvalitetssäkras och utvecklas, nya parker och träd ska anläggas som en naturlig del av stadsutvecklingsområden. Grönskan och vattnet ska utnyttjas för att förbättra stadsklimatet och mildra konsekvenserna av klimatförändringar. Genom att använda stadens taklandskap på ett bättre och mer effektivt sätt än vi många gånger gör idag får vi åtminstone mervärden på tre olika sätt. Taklandskapen och kvarterens gestaltning blir mer intressanta och dynamiska, vi får sammantaget mer plats för socialt umgänge och för barnen att leka på samtidigt som vi får plats för mer grönska i staden, och vi får ökade möjligheter till närproducerade råvaror.

Stockholm behöver fler arbetsplatser. Nya jobb och företag behöver växa fram i hela staden. När vi planerar för ett växande Stockholm är det i högsta grad väsentligt att samtidigt skapa fler arbetsplatser. Detta är särskilt prioriterat där det idag råder ett underskott av arbetsplatser, i synnerhet i Söderort. Sett till staden som helhet måste det i den fysiska planeringen även ingå att värna företagsområden, och i det fall något av dessa behöver tas i anspråk bör nya platser pekas ut i dialog med berörda företag.

Områden som har betydande naturvärden ska skyddas från exploatering som riskerar att göra oåterkalleliga ingrepp i unika och värdefulla miljöer. Kommunalt instiftade naturreservat är ett sätt att skydda värdefull natur. Centerpartiet ser positivt på att staden instiftar naturreservat men anser samtidigt att kommunen själv ska kunna ompröva sådana beslut. Det är inte rimligt att kommuner kan instifta naturreservat de sedan inte kan påverka.

Ersätтарыttrande gjordes av Erik Slottner (KD) med hänvisning till Moderaternas reservation i borgarrådsberedningen.